

GOV-HER-NANCE

“Gov-her-nance” महिलाको भुमिका, स्थानीय विकास र खुला सरकार सम्बन्धी विद्यमान समस्याको समाधान गर्ने हेतुले नयाँ आवाजलाई स्थान दिने एक पृथक अवधारणा हो । Gov-her-nance बुलेटिनले नेपाल भरिका विभिन्न समुदायबाट संकलन गरिएका हल्ला, नागरिकका जिज्ञासा तथा प्रश्नहरू संकलन गरी तथ्य पत्ता लगाएर आम नागरिकलाई सूचित गर्दछ । हामी यस बुलेटिनको माध्यमबाट महिला तथा लैंगिक अल्पसंख्यकका मुद्दालाई बाहिर ल्याएर घनगढी उप-महानगरवासी र उप-महानगरपालिका बिचको सूचनाको दुरी कम गरी लैंगिक मैत्री उप-महानगरको अवधारणालाई साकार पार्ने लक्ष राख्दछौं ।

महिला सुरक्षाको आवाज उठाउँदै विद्यालयका किशोर किशोरीहरू

तस्वीर : अस्मिता शर्मा

आ. व. २०७७/७८ माघ मसान्त सम्म महिला सेल कैलालीमा दर्ता भएका उजुरीहरू

९ उजुरी

मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार

२२ उजुरी

बहु बिवाह

२ उजुरी

बाल बिवाह

६९ उजुरी

जबरजस्ती करणी

२६ उजुरी

जबरजस्ती करणी उद्योग

३ उजुरी

बोक्सीको आरोप

४ उजुरी

बाल यौन दुरुपयोग

५७ उजुरी

घरेलु हिंसा

२१ उजुरी

लैंगिक हिंसा

२३ उजुरी

हराएका बालक

५२ उजुरी

हराएका बालिका

२११ उजुरी

हराएका महिला

स्रोत : महिला सेल, कैलाली

हल्ला र तथ्य

आपंगता भएको महिला विशेषका लागि सरकारले के कस्ता कार्यक्रम सञ्चालन गर्दछ ?

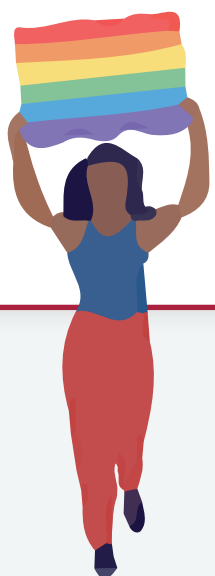
आपंगता भएको महिलामा रहेको ज्ञान, सिप र क्षमता पहिचानको लागि सरकारले अध्ययन, अनुसन्धान गर्छ । सोही अध्ययनलाई आधार बनाएर सरकारले आपंगता भएका महिलाको ज्ञान, सिप, र क्षमता अनुसार उपयुक्त पेशा वा व्यवसायको लागि रोजगारमूलक तालिम तथा अभिमुखिकरण कार्यक्रम संचालन गर्दछ । यसका साथसाथै, आपंगता भएका महिलाले निर्माण वा उत्पादन गरेका सामान तथा वस्तुको बिक्रि तथा बजारिकरणको लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाउने काम पनि सरकारले गर्दछ ।

श्रोत : <http://mowcsc.gov.np/uploads/uploads/>

नेपालको संविधान अनुसार, यौनिक तथा लैंगिक अल्पसंख्यक समुदायका व्यक्तिले चाहेमा लिंगको महलमा "अन्य" जनाई नागरिकता जारी गर्न सकिने व्यवस्था छ । त्यसै गरेर, सर्वोच्च अदालतले नागरिकतामा नाम र लिंग सच्याउन सकिने प्रावधानको पक्षमा पनि थप फैसला गरेको छ । त्यसैले, आवश्यक प्रमाण र कागजातका आधारमा आफ्नो नागरिकतामा पहिले भएको लिंग परिवर्तन गर्न सकिन्छ ।

श्रोत: नेपालको संविधान, २०७२

मेरो नागरिकता पहिला पुरुषको हैसियतमा थियो, म अहिले महिलाको रूपमा नागरिकता लिन चाहन्छु । के मैले मेरो नागरिकतामा लिंग सच्याउन सक्छु ?

एकल महिला कोषबाट सहयोग लिने प्रकृया के होला ?

सामाजिक तथा आर्थिक रूपमा कमजोर र विपन्न एकल महिलाले आफुलाई चाहिएको सहयोग (उद्धार, राहत तथा पुनर्स्थापना, औषधि उपचार, कानूनी सहायता, शिक्षा र सीपमूलक तालीम, स्वरोजगार कार्य सञ्चालन)का लागि एकल महिला कोषको रकम माग गर्न सक्दछन् । कोषको रकमका लागि आफुले चाहेको सहयोगको विवरणको निवेदन सहित एकल महिला भएको प्रमाण, नेपाली नागरिकता, सम्बन्धित स्थानीय निकायले आर्थिक, सामाजिक रूपले कमजोर, विपन्न हो भन्ने प्रमाणित गरिएको सिफारिस पत्र आवश्यक पर्छ ।

श्रोत : <http://mowcsc.gov.np/uploads/uploads/9ufJ7vjA50F92YezdNHvWS9ysGx6KhyLWVqzulkW.pdf>

महिला आत्मनिर्भर हुँदा पुरुषको बोझ पनि कम हुन्छ भन्ने कुरा समाजले कहिले बुझ्ला ?

मेरो घरमा छोरा, छोरी, श्रीमान र सासु हुनुहुन्छ । मैले १० कक्षासम्म पढेकी छुँ । मेरो पढाई राम्रै थियो । घरको आर्थिक अवस्था कमजोर भएको कारण त्यति पढ्न पनि गाह्रो भएको थियो । मेरो दिदिले आफू नपढेर पनि मलाई पढ्न सहयोग गर्नुभयो । १० कक्षा पढ्दै गर्दा घरबाट बिवाहको लागि दवाब आइसकेको थियो । बिवाह गर्न मन थिएन । बढी नै पढ्ने रहन थियो । घरको अवस्थाले मैले पढ्न पाइन । आफू नपढेर भाईलाई पढाउनु पर्ने भयो । पढ्न नपाएपछि म घरबाट भागेर धनगढी तिर आएँ । धनगढी आएर काम गर्दै पढाईलाई निरन्तरता दिन मन थियो । शुरुको केहि महिना निकै गाह्रो भयो । घरपरिवार पनि मसँग रिसाएको थियो । उनिहरुसँग मद्दत माग्ने कुरै थिएन । संघर्ष गरेरै भएपनि यहाँ टिकिरहे । मैले होटलमा सरसफाइको काम गर्न थालें । सरसफाइको काम गर्दै मैले कूकको काम सिकें । काम राम्रै थियो । अलिअलि पैसा पनि जम्मा गर्न थालेकी थिएँ, तर आमाको स्वास्थ्य बिग्रन थालेको खबर पाएपछि फेरी गाउँ फर्किनु पर्‍यो ।

गाउँ फर्केपछि म ३ वर्ष जती उतै बसेँ । उतै मेरो बिवाह भयो । बिवाहपछि म फेरी धनगढी आएँ । बिवाहको शुरुवातमा त सबै ठिकै थियो । छोराछोरी भैइसके पछि आर्थिक बोझ बढ्न थाल्यो । गर्जो टार्न म पनि काम गर्नु भन्दा, मैले श्रीमान र सासुबाट सहयोग पाइन । श्रीमान र सासुले किन कमाउन जानु पर्‍यो भन्न थाले । मलाई खाना बनाउन आउने भएकाले ठेलामा भएपनि सानो व्यवसाय शुरुगर्ने विचार थियो । तर, छोरीँ बुहारी भएर घरकोलागि मात्र खाना बनाउनु पर्छ, ठेला ठेल्दै हिँडा मानिसले के भन्छन् ?, जसको घरमा लोउने मानिस छैनन्, उसले मात्र यस्तोकाम गर्न सुहाउँछ" भन्ने कुरा गर्न थाले । मलाई यो कुराले निराश बनायो । श्रीमानलाई पनि राम्रैसँग सम्झाए । छोराछोरीका लागि केही गर्ने मेरो पनि अधिकार छ भनैँ । तर पनि उनिहरुले मानेनन् । म आफ्नो अठोटबाट पछि हटिन । पहिले सँगै काम गर्ने साथीको सहयोगमा ठेलाको व्यवस्था गरें । ठेला ल्याएको दिन घरमा ढाडा नै पर्‍यो । श्रीमानले अब ल्याइहाल्छौ, गरी खाउ भन्दा पनि सासुले मान्नुभएको थिएन । तर पनि मैले ठेला व्यवसाय गरिछाडे ।

काम गर्दैगर्दा कहिलेकाही तिता वचनहरु पनि सुनिन्छन् । पहिलेपहिले ठेलामा खान आउनेहरु पनि अनेक अनुमान लगाउथे । अहिले त्यस्तो केही छैन । मैले घरखर्च चलाउने र श्रीमानको पैसाले छोराछोरीको पढाइमा ढुवकसँग खर्च गर्न पाएकाछौँ । अब त श्रीमानले पनि सहयोग गर्नथाल्नुभएको छ । ठेलाबाट शुरुगरेको यो व्यवसाय विस्तार गर्न अब सटर लिने विचारमा छुँ । महिला आत्मनिर्भर हुँदा पुरुषको बोझ पनि कम हुन्छ भन्ने कुरा समाजले कहिले बुझ्ला ?

“मलाई खाना बनाउन आउने भएकाले ठेलामा भएपनि सानो व्यवसाय शुरुगर्ने विचार थियो । तर, छोरीँ बुहारी भएर घरकोलागि मात्र खाना बनाउनु पर्छ, ठेला ठेल्दै हिँडा मानिसले के भन्छन् ?, जसको घरमा लोउने मानिस छैनन्, उसले मात्र यस्तोकाम गर्न सुहाउँछ" भन्ने कुरा गर्न थाले ।

समुदायको प्रतिनिधी आवाज

गोमा आचाय

महिला अधिकारकर्मी

महिला हिंसाको मूल कारण भनेको अशिक्षा र आर्थिक परनिर्भरता हो । कतिपय महिलाहरू निर्णायक भूमिकामा नहुनेहुँदा उनिहरूलाई आफ्नो आवाज बाहिर ल्याउन गाह्रो हुन्छ । आर्थिक रुपमा अरुमाथी भरपर्नु परेपछि धेरै कुरामा नचहाँदा नचहाँदै पनि सम्झौता गरिरहनु परेको हुन्छ । तर, अहिले महिलाहरू सवल हुँदै गएको कारणले पनि हिंसाका घटनाहरू बाहिर आउन थालेकाछन् । पहिले कतिपय हिंसात्मक घटनाका कुराहरू घरको चार भित्तामा मात्र सिमित रहन्थ्यो भने, अहिले आवाज उठिरहेकाछन् । यसलाई सकारात्मक दृष्टिकोणले हेर्न पनि जरुरी छ ।

रत्ना डाँगी

धनगढी उप-महानगरपालिका वडा नं. १

मैले कृकको काम गर्न थालेको पनि १० वर्ष भयो । पहिले म ज्याला मजदुरीको काम गर्दथे । कामको निश्चितता नहुँदासम्म मैले जे काम पायो त्यहि गरें । म माथी दूईवटा छोराहरू हुर्काउनु पर्ने जिम्मे(वारी थियो । बिवाह गरेको केहि वर्षमै हाम्रो सम्बन्ध विच्छेद भयो । सम्बन्ध विच्छेदपछि मसँग कोहि पनि आफन्त सम्पर्कमा छैनन् । छोराहरूलाई हुर्काउँदा मलाई कसैबाट एक पैसाको पनि सहयोग मिलेन । भाग्यवस अहिले काम गरेको ठाउँमा सबैजना सहयोगी नै हुनुहुन्छ । मानिस भएपछि दुःख गर्ने पर्छ । अहिले मलाई छोराहरूले काम गर्नुपर्देन भन्छन, तर पनि मैले हात खुट्टा रहन्जेल काम गर्छु भनेर अठोट लिएकी छुँ ।

DISCLAIMER

यो अंकमा समेटिएका जानकारीहरू समुदायमा काम गरिरहेका स्वमसेवक, अनलाईन माध्यममा उपलब्ध आधिकारिक स्रोत, सरकारी कार्यालय र अकाउन्टविलिटी ल्याब नेपालको फेलोसिप अन्तरगत काम गरिरहेको महिलाको समुहले विभिन्न व्यक्तिहरूसँगै विगत एक हप्तामा प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष गरेको कुराकानीका आधारमा संकलन गरिएका छन् । विषयको महत्व, सान्दर्भिकता र यसले धनगढी उप-महानगरपालिकामा पार्न सक्ने सकारात्मक प्रभावलाई ध्यान दिएर प्रस्तुत विषयवस्तु छनोट गरिएका छन् । यो अंकमा समेटिएका जानकारी बुलेटिन प्रकाशित भएको मिति सम्म सत्य छन् ।

“Gov-her-nance” अकाउन्टविलिटी ल्याब नेपालले धनगढी उपमहानगरपालिकासँगको सहकार्य र CFLI को सहयोगमा तयार गरिएको हो ।